

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ТУЛЬЧИНСЬКА Світлана¹, ГАВРОНСЬКИЙ Артем²

¹ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

<https://orcid.org/0000-0002-1409-3848>

e-mail: tuha@ukr.net

² Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

<https://orcid.org/0009-0003-0116-1199>

e-mail: A.havronsky@gmail.com

Стаття присвячена виокремленню перспективних напрямів інноваційного розвитку територій в сучасних умовах. Актуальність дослідження обумовлена тим, що інноваційний розвиток на сьогодні є визначальним для підвищення конкурентоспроможності економіки на державному та регіональному рівнях. Перехід до нової інноваційної моделі розвитку територій дозволить забезпечити сталий розвиток економіки з врахуванням та використанням її існуючого потенціалу та сприятиме повоєнному відновленню України. Визначено, що основними факторами, які впливають на інноваційний розвиток територій являються: нормативно-правові, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, техніко-технологічні, екологічні, соціальні та інформаційні фактори. Окреслені фактори сприяють активізації та стимулюванню інноваційного розвитку територій. До основних напрямів сприяння інноваційного розвитку територій відносяться: розвиток інфраструктури, освіта та наука, підтримка бізнесу, фінансова підтримка інноваційного розвитку територій, технологічні парки та інкубатори, екологічні інновації, регуляторні та політичні заходи, культурні та соціальні аспекти.

Ключові слова: інноваційний розвиток територій, інноваційний потенціал, інновації, територіальний розвиток, соціально-економічний розвиток.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-15>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інтеграційні процеси в напрямках високотехнологічного розвитку в Україні зумовили формування інноваційної моделі, основою якої є наукові надбання та їх технологічне застосування. В цьому аспекті науку та інновації слід розглядати не тільки як фундамент підвищення конкурентоспроможності територій, але і як основний елемент суспільства, який заснований на знаннях. Інноваційний розвиток на сьогодні є визначальним для підвищення конкурентоспроможності економіки на державному та регіональному рівнях. Перехід до нової інноваційної моделі розвитку територій дозволить забезпечити сталий розвиток економіки з врахуванням та використанням її існуючого потенціалу. Ефективне використання інновацій є найбільш дієвим інструментом щодо залучення інвестицій та підвищення продуктивності праці. Особливо актуальними ці питання постають в повоєнний період відновлення економіки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання інноваційного розвитку територій висвітлені в роботах багатьох вітчизняних вчених, зокрема в працях: В. Алексєнко [1], О. Амоші, П. Бубенка, М. Бутка, З. Варналія, І. Вахович, В. Гейця, Ю. Григоренко [2], Б. Данилишина, М. Дергалюк [2], Н. Іванової, С. Ілляшенка, М. Кизима, В. Кравців, Л. Мельник [7], М. Мельникової, В. Омеляненко [3], І. Підоричева [5], Я. Пилипенко [4], О. Попели, Н. Тарнавської, О. Телетова, Л. Федулової та інших. Проте, питання перспективних напрямів інноваційного розвитку територій в умовах повоєнного відновлення держави потребують подальших досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні перспективних напрямів інноваційного розвитку територій. Для досягнення поставленої мети авторами було вирішено такі завдання: доведено своєчасність та актуальність даного дослідження; виокремлено фактори, які впливають на інноваційний розвиток територій; обґрунтовано основні напрями сприяння інноваційному розвитку територій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Формування інноваційно-орієнтованої економіки будь-якої країни є стратегічним напрямом її перспективного зростання. На сучасному етапі суспільного розвитку вирішення питань щодо збалансування регіонального зростання потребує розробки та впровадження у виробничі

процеси сучасних технологій, організаційних рішень на інноваційній основі. Особливо нагальними такі питання постають у повоєнному відновленні територіального розвитку країни. Вирішення нагальних потреб для забезпечення життєдіяльності населення та виробничого процесу потребує нових підходів та технологій, які засновані на принципах енергозбереження, екологічності виробництва та ефективності використання ресурсів. На ефективне впровадження таких інноваційних технологій в територіальний розвиток мають вплив певні фактори, які виступають як стимулятори, або дестимулятори регіонального розвитку. В узагальненому вигляді до таких факторів можна віднести наступні (рис. 1).

Нормативно-правові фактори формують правове поле інноваційного розвитку територій на основі затвердження відповідних актів. Організаційно-управлінські фактори впливають на процеси управління інноваційним розвитком територій з урахуванням структури владних повноважень. Фінансово-економічні – визначають особливості здійснення грошово-кредитних та податкових взаємовідносин в процесі здійснення інноваційної діяльності суб'єктами територій.

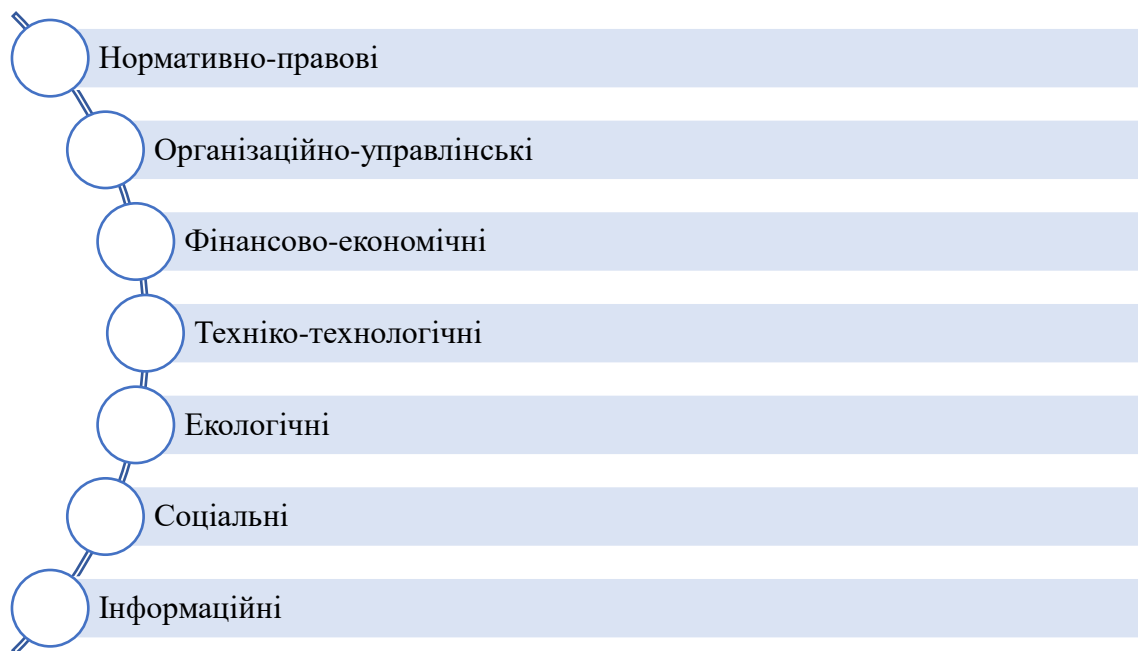

Рис. 1. Основні фактори, які впливають на інноваційний розвиток територій

Джерело: запропоновано автором

Техніко-технологічні – впливають на розвиток та впровадження технологій в інноваційному розвитку територій. Екологічні фактори визначають вплив новітніх технологій, матеріалів на стан навколишнього середовища. Соціальні фактори впливають на впровадження інноваційних розробок на рівні установ щодо спрощення доступу до необхідних послуг для населення. Інформаційні фактори регулюють використання інформаційних ресурсів під час впровадження інноваційних технологій. В період розвитку цифрових технологій та цифровізації всіх сфер суспільного життя, важливу роль відіграють саме такі технології, які використовуються для спрощення отримання доступу до певних ресурсів, сприяють зменшенню використання людського фактору у виробничих процесах.

Соціально-економічний розвиток територій значною мірою залежить від інноваційного потенціалу та ефективності його використання. Важливим аспектом при цьому є можливість створювати та використовувати нові технології в межах певної території з урахуванням її ресурсної спроможності. Технологічні інновації є одним із основних факторів, які в довгостроковій перспективі забезпечують розвиток регіонів та країни в цілому. Важливим аспектом є виявлення латентних потенційних можливостей для інноваційного розвитку територій. Основні напрями сприяння інноваційному розвитку територій представлено на рис. 2.

Серед основних напрямів підтримки інноваційного розвитку територій можна виокремити розвиток інфраструктурного забезпечення, яке включає створення та модернізацію цифрових мереж, які забезпечують розвиток інноваційних підприємств та стартап-проектів. Покращення

транспортної інфраструктури, що сприяє розвитку логістики та забезпеченню мобільності населення.

Напрями розвитку освіти та науки, які повинні забезпечуватися підтримкою закладів вищої освіти із урахуванням впровадження програм навчання у сфері технологій та інновацій, створення різних інноваційно-дослідних центрів та лабораторій, які займаються розробками нових технологій.

Важливим напрямом є підтримка бізнесу, яка реалізується за рахунок: стимулювання стартап-проектів, фінансування бізнес-ідей та менторство, доступу до ринків. Розвиток інноваційних кластерів, які дозволяють розширити співпрацю між різними компаніями та забезпечити обмін досвідом. Фінансова підтримка реалізується на основі створення умов для залучення інвестиційних коштів з боку держави та приватних інвесторів в розвиток нових технологій. Набули поширення такі форми співробітництва як інкубатори та технопарки, які представляють собою зони для розвитку технологічних компаній. Бізнес-інкубатори та акселератори сприяють підтримці молодих компаній та дозволяють їм розширювати свій бізнес.

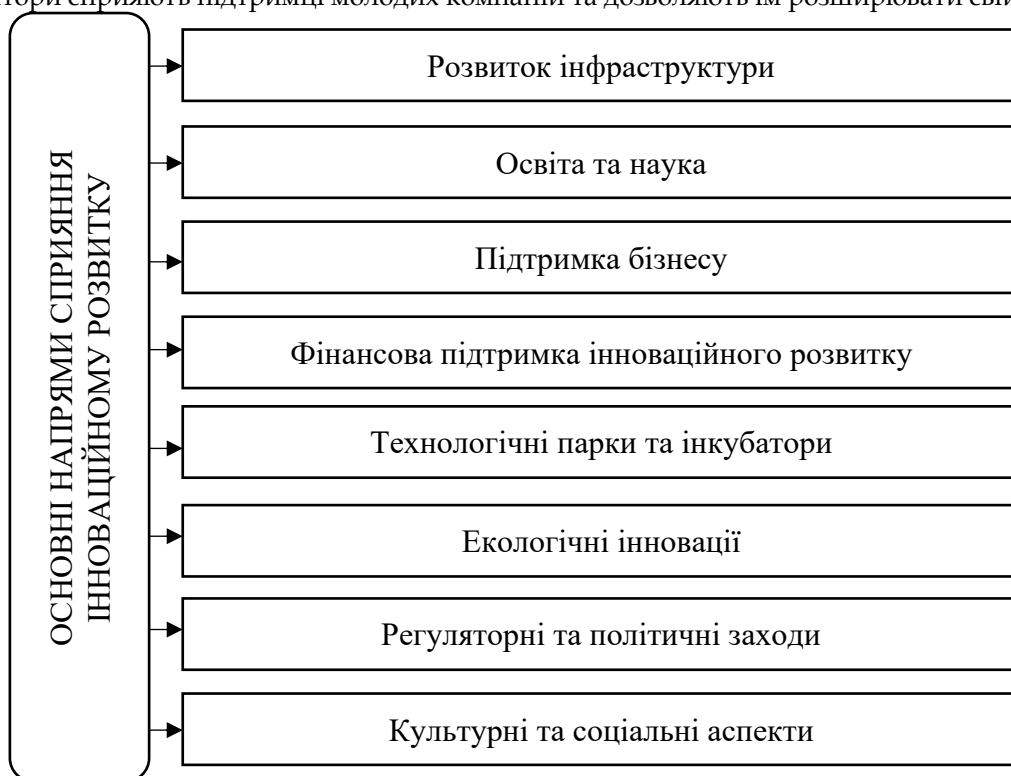

Рис. 2. Основні напрями сприяння інноваційному розвитку територій

Джерело: узагальнено автором на основі [3; 7; 9]

Популярними на сьогодні є екологічні інновації, які представлені зеленою енергетикою. Особливо популярним є інвестування у відновлювальні джерела енергії (сонячну, вітрову, гідроенергетику). Використання екологічно чистих технологій у сфері житлового будівництва, що відповідає принципам інноваційного розвитку.

Для реалізації означених заходів важливим є створення відповідного правового поля, яке забезпечить реалізацію цих напрямів, в тому числі за рахунок міжнародного співробітництва.

В умовах економічної кризи промислового виробництва набувають розвитку сфера креативних індустрій, сфера соціальних інновацій, які спрямовані на покращення соціальної сфери та якості життя громадян. Інноваційний розвиток територій багато в чому залежить від діяльності регіональних органів влади, оскільки їх рішення впливають на обґрунтованість стратегій комплексного розвитку територій. Від того, наскільки успішно суб'єктами господарювання сформоване мотиваційне середовище для активізації процесів створення та реалізації інновацій залежить ефективність регіональної політики та конкурентоспроможність регіонів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, проведене дослідження дало можливість дійти висновку про безумовну необхідність інноваційного розвитку територій в сучасних умовах. Для забезпечення якого необхідно застосовувати як стимулятори нормативно-правові, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, техніко-технологічні, екологічні, соціальні та інформаційні фактори у напрямі активізації та стимулювання інноваційного розвитку територій. Для забезпечення інноваційного розвитку територій основними напрямками сприяння інноваційного розвитку виступають: розвиток інфраструктури, освіта та наука, підтримка бізнесу, фінансова підтримка інноваційного розвитку територій, технологічні парки та інкубатори, екологічні інновації, регуляторні та політичні заходи, культурні та соціальні аспекти.

Подальших досліджень вимагають питання пов'язані із виокремленням латентних можливостей територій для забезпечення інноваційного розвитку територій із урахуванням нанесеної шкоди регіонам України в наслідок воєнних на території України внаслідок агресії російської федерації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексєнко В. Ю. Інноваційний розвиток у повоєнній відбудові на мезо-рівні. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2024. № 1(163). С. 59-65.
2. Дергалюк М. О., Тульчинська С. О. Активізації залучення потенціалу для забезпечення розвитку регіональних економічних систем. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2022. Вип. 22. С. 35-39.
3. Інноваційні основи відновлення та розвитку країн після збройних конфліктів: інноваційний вимір: колективна монографія / за ред. д.е.н. Омеляненка В. А. Суми: *Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань*. 2022. 280 с.
4. Пилипенко Я. Відбудувати все: як країни відновлювалися після війни. *Transparency International*. 2022. URL: <https://ti-ukraine.org/blogs/vidbuduvaty-vse-yak-krayiny-vidnovlyuvalysya-pislya-vijny/>
5. Підоричева І. Ю. Інноваційна екосистема в сучасних економічних дослідженнях. *Економіка промисловості*. 2020. № 2 (90). С. 54-92.
6. Скрипниченко М. І. Макроекономічні оцінки і прогнози повоєнного відновлення економіки України. *Економічна теорія*. 2022. № 2. С. 29-43.
7. Тульчинська С. О. Стратегія інноваційного розвитку регіонів України. *Ефективна економіка*. 2011. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246>
8. Тульчинська С. О., Дергалюк М. О. Економічний потенціал регіону як стимулятор інтенсифікації розвитку регіональних економічних систем в умовах цифровізації. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2 (25). С. 114-123.
9. Яцкевич І. В. Інноваційна політика України у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392/1342>

REFERENCES:

1. Alekseenko, V.Yu. (2024). Innovatsiini rozvitok u povoenni vidbudovi a mezzo rivni [Innovative development in post-war reconstruction at the meso-level]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University*, vol. 1(163), pp. 59-65.
2. Derhaliuk, M.O. and Tulchynska, S.O. (2022), "Activation of potential attraction to ensure the development of regional economic system", *Ekonomichniy visnyk NTUU "KPI"*, vol. 22, pp. 35-39.
3. Innovatsiini osnovi vidnovlennia ta rozvitku krain pislya zbroinikh konfliktiv innovatsiini vimir [Innovative foundations of recovery and development of countries after armed conflicts: innovative dimension]: collective monograph / edited by Doctor of Economics Omelyanenko VA Sumy: Institute of Innovative Development Strategies and Knowledge Transfer. 2022. 280 p.
4. Pylypenko, Ya. (2022). Rebuilding everything: how countries recovered from war. [Vidbuduvaty vse: yak krainy vidnovlyuvalysya pislya viiny. Transparency International]. URL: <https://ti-ukraine.org/blogs/vidbuduvaty-vse-yak-krayiny-vidnovlyuvalysya-pislya-vijny/>
5. Pidorycheva, I.Yu. (2020), "Innovative Ecosystem in Modern Economic Research", *Ekonomika promyslovosti*, vol. 2, no. 90, pp. 54-92.
6. Skrypnychenko, M.I. (2022). Macroeconomic assessments and forecasts of the post-war recovery of Ukraine's economy. [Makroekonomichni otsinky i prohnozy poviennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy]. *Economic Theory*. vol. 2. pp. 29-43.
7. Tulchynska, S.O. (2011). Strategiya innovatsiinogo rozvitku regioniv Ukraini [Strategy of innovative development of regions of Ukraine]. *Efficient economy*. vol. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246>
8. Tulchynska, S.O., Derhaliuk, M.O. (2022), "The economic potential of the region as a stimulator of the intensification of the development of regional economic systems in the conditions of digitalization", *Naukovyi visnyk Polissia*, vol. 2, no. 25, pp. 114-123.
9. Yatskevych, I. V. (2022). Innovatsiina politika Ukraini u pisyavoennii period [Innovative policy of Ukraine in the post-war period]. *Economy and society*, vol. 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392/1342>

PROSPECTIVE DIRECTIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF TERRITORIES IN MODERN
CONDITIONS

TULCHYNSKA Svitlana, HAVRONSKYI Artem
National technical university of Ukraine "Igor Sikorsky Kiev polytechnic institute"

The article is dedicated to the identification of promising areas of innovative development of territories in modern conditions. The relevance of the research is due to the fact that today innovative development is decisive for increasing the competitiveness of the economy at the state and regional levels. The transition to a new innovative model of territorial development will allow to ensure the sustainable development of the economy, taking into account and using its existing potential, and will contribute to the post-war reconstruction of Ukraine. At the current stage of social development, solving issues related to the balancing of regional growth requires the development and implementation of modern technologies and organizational solutions on an innovative basis into production processes. Solving urgent needs to ensure the livelihood of the population and the production process requires new approaches and technologies that are based on the principles of energy conservation, ecological production and resource efficiency. It was determined that the main factors affecting the innovative development of territories are: normative-legal, organizational-management, financial-economic, technical-technological, environmental, social and informational factors. The outlined factors contribute to activation and stimulation of innovative development of territories. An important aspect is the identification of latent potential opportunities for the innovative development of territories. Technological innovations are one of the main factors that ensure the development of regions and the country as a whole in the long term. The main directions of promoting the innovative development of territories include: infrastructure development, education and science, business support, financial support for the innovative development of territories, technological parks and incubators, environmental innovations, regulatory and political measures, cultural and social aspects. The effectiveness of regional policy and the competitiveness of regions depend on how successfully the motivational environment is formed by business entities to activate the processes of creation and implementation of innovations.

Key words: *innovative development of territories, innovative potential, innovations, territorial development, socio-economic development.*